

تأثیر ماکیاولیسم و هوش هیجانی بر جهت گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری دوره تحصیلات تکمیلی: آزمون نظریه ذهن

کوروش عیسی خانی خانسری

دانشجوی دکتری حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران

سینا خردیار

استادیار گروه حسابداری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران (نویسنده مسئول)

بهمن بنی مهد

دانشیار گروه حسابداری، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۱/۲۸ تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۴/۰۴

چکیده

دارا بودن هوش هیجانی یکی از ویژگی های مورد نیاز و دارای اهمیت برای دانشجویان حسابداری است. این ویژگی، به همراه ویژگی شخصیتی ماکیاولیسم، جهت گیری اخلاقی آن ها را شکل می دهد. از این رو، پژوهش حاضر بر مبنای نظریه ذهن، تاثیر متغیرهای روانشناختی ماکیاولیسم و هوش هیجانی بر جهت گیری اخلاقی را در دانشجویان تحصیلات تکمیلی حسابداری مورد بررسی قرار می دهد. برای این منظور، نمونه ای از دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی انتخاب شدند. مبنای نظری پژوهش و داده های پژوهش به ترتیب از طریق مطالعات کتابخانه ای و پرسش نامه جمع آوری شده است. آزمون فرضیه های پژوهش نیز بر اساس معادلات ساختاری انجام شده است. نتایج این پژوهش نشان می دهد هوش هیجانی بر ایده آل گرایی تاثیر معنی داری ندارد. اما هوش هیجانی بر نسبی گرایی تاثیر معنی دار و مثبت دارد. هم چنین یافته های این پژوهش بیانگر آن است که ماکیاولیسم بر ایده آل گرایی تاثیر معنی دار و منفی و بر نسبی گرایی تاثیر مثبت و معنی دار دارد. شواهد این پژوهش بر این موضوع تاکید دارند که جهت گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری، متأثر از ویژگی های روانشناختی آن ها است.

واژه های کلیدی: ماکیاولیسم، هوش هیجانی، جهت گیری اخلاقی، و نظریه ذهن.

۱- مقدمه

جهت گیری اخلاقی عاملی مهم در تصمیم گیری اخلاقی است. جهت گیری اخلاقی شامل دو بعد آرمان گرایی و نسبی گرایی است. آرمان گرایی یک ویژگی اخلاقی است که فرد خود را ملزم به انجام عمل صحیح و درست می داند و شخص معتقد است همیشه می توان در تصمیمات خود از آسیب رساندن به دیگران اجتناب نمود. به بیان دیگر، افراد با آرمان گرایی بالا عنوان می کنند اعمال آن ها باید عواقب مثبتی برای دیگران به همراه داشته باشد. اما افراد با دیدگاه اخلاقی نسبی گرایی به نسبی بودن اصول اخلاقی اعتقاد دارند. به عقیده این دسته از افراد، شخص می تواند با اتکاء و اعتماد بر تحلیل دیدگاه های خود از موقعیت ها، از رعایت اصول اخلاقی جامعه پسند اجتناب ورزد. به بیان دیگر، افراد با جهت گیری اخلاقی نسبی گرایانه، بر این باورند که اعمال اخلاقی فرد به ماهیت شرایط و افراد درگیر در آن بستگی دارد (خسرو آبادی، ۱۳۹۵). طبق متون روانشناسی، رفتار ها و تصمیم گیری های اخلاقی افراد، به ویژگی های روانشناختی آن ها وابسته است. این مهم تا آنجاست که پژوهش ها در حوزه ی روانشناسی نشان دادند که قضاوت و تصمیم گیری اخلاقی افراد تحت تاثیر ویژگیهای فردی-رفتاری افراد بوده و این ویژگی ها بر تصمیمات مالی آنها اثرگذار است (رفاهی بخش و همکاران، ۱۳۹۷). پژوهشگران روانشناسی اجتماعی نشان داده اند که هیجانات و ویژگی های شخصیتی منفی از جمله ماکیاولیسم، موجب نقض هنجارهای اجتماعی و اخلاقی می شود (دی هوگ^۱ و همکاران، ۲۰۰۸). ماکیاولیسم (یا فرصت طلبی) به معنی میزان نفوذ و سلطه یک شخص بر طرف مقابل خود، که به موجب آن طرف مقابل خود به انجام خواسته های شخصی متقاعد می نماید (شعبان و همکاران، ۱۳۹۶). مطالعات نشان می دهند افراد با ویژگی ماکیاولیسم بالا، اخلاق و موازین حرفه ای را در راستای رسیدن به اهداف شخصی خود نقض می کنند. از طرف دیگر، دارا بودن هوش هیجانی یکی از ویژگی های مورد نیاز و دارای اهمیت برای دانشجویان حسابداری است. این ویژگی به آن ها کمک می کند تا بتوانند در آینده به عنوان یک حسابدار، کار خود را در زمینه رهبری، روابط با مشتریان و تصمیم گیری به شیوه ای بهتر انجام دهند (آکر و پورتر^۲، ۲۰۰۳). پژوهشگران نشان دادند در دنیای امروز، سازمان ها برای آن که بتوانند بر چالش های خود غلبه کنند؛ نیازمند کارکنانی هستند که هوش هیجانی مناسبی را دارا باشند. هم چنین مطالعات نشان داده است که هوش هیجانی در حرفه

حسابداری کمتر از سایر فعالیت ها در رشته های کسب و کار و اقتصاد است (روزل^۳ و همکاران، ۲۰۰۲). درک هوش هیجانی دانشجویان حسابداری می تواند به قانون گذاران در حوزه آموزش حسابداری در برنامه ریزی درست به منظور آموزش و ارتقاء این هوش برای بهبود رفتارهای اخلاقی دانشجویان رشته حسابداری کمک کند. بهبود رفتارهای اخلاقی موجب می شود تا در آینده این دانشجویان بتوانند در حرفه ی حسابداری رفتارهای اخلاقی را رعایت کنند. بر این اساس در این مقاله، نویسندگان سعی دارند تا نقش هوش هیجانی و ماکیاولیسم به عنوان دو ویژگی شخصیتی در جهت گیری های اخلاقی در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی حسابداری را مورد بررسی قرار دهند. بنابراین، هدف اصلی این مقاله شناخت سطح ماکیاولیسم و هوش هیجانی و جهت گیری اخلاقی در میان دانشجویان دوره کارشناسی ارشد و دکتری حسابداری می باشد. شناخت از سطح تاثیر گذاری هوش هیجانی می تواند، به خوانندگان این مقاله کمک کند تا درک بهتری از روابط میان متغیرهای هوش هیجانی و ماکیاولیسم و نقش آن ها در رفتارهای اخلاقی و غیر اخلاقی داشته باشند. از این رو پرسش اصلی این پژوهش آن است که اصولاً تا چه اندازه هوش هیجانی و ماکیاولیسم بر جهت گیری اخلاقی تاثیرگذار است. انتظار می رود این مقاله بتواند در راستای اهداف پژوهش، ارزش افزوده علمی لازم را برای پژوهش های رفتاری در حوزه تصمیم گیری های اخلاقی برای دانشجویان، پژوهشگران و سیاست گذاران در حوزه حسابداری فراهم نماید. ادامه مقاله به مبانی نظری، روش شناسی، یافته های پژوهش و نتیجه گیری اختصاص دارد.

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲-۱- نظریه ذهن^۴

مطابق این نظریه، ذهن هر فرد مشخص کننده اهداف او است. اهداف و امیال افراد دربرگیرنده پیامدها و حالت های خواسته شده و دوری جستن از پیامدها و حالت های منفی است. در این نظریه، حالت های ذهنی در برگیرنده دامنه وسیعی از قصدها، امیدواری ها، ترس ها، انتظارات، امیال، تصورها و ... می باشند. سه مورد از این حالت ها در چگونگی تعبیر و تفسیر و پیش بینی رفتار افراد، حالت های اصلی هستند. این سه مورد عبارتند از: الف) میل؛ که مشخص کننده اهداف فرد است. ب) باور؛ که بر اساس آن ما آن چه را که یک فرد، حالت درستی از جهان می داند را پیش بینی می کنیم. ج)

³ Rozell⁴ Theory of Mind¹ De Hooge² Akers and Porter

شخصیت افراد، به بردگی گرفتن دیگران، احترام به افراد صاحب ثروت، قدرت و شهرت، تحمیق دیگران، نقش بازی کردن و مطابق میل دیگران رفتار کردن به منظور نیل به هدف از جمله ویژگی های افراد با شخصیت ماکیاولیسم است (شعبان و همکاران، ۱۳۹۶).

مطالعات روانشناسی نشان می دهند که افراد با رفتار ماکیاولی بالا، از نظر هیجانی در ایجاد رابطه با دیگران، رفتاری متفاوت دارند. این مطالعات دریافته اند که ماکیاولیسم رابطه ای منفی با همدلی دارد. هم چنین افراد با ویژگی ماکیاولیسم بالا توانایی خواندن و درک احساسات دیگران را ندارند (واسل و بوث، ۲۰۰۳). نتایج پژوهش های دیگر در حوزه روانشناسی بیانگر آن است که ماکیاولیسم رابطه ای منفی با سازگاری با افراد و پیروی از وجدان دارد (لی و اشتن ۳، ۲۰۰۵). این پژوهش ها نشان داده است که ویژگی شخصیتی ماکیاولیسم ارتباط با اهمیت و مستقیمی با تقلب های علمی در دانشجویان حسابداری دارد (بنی مهد و پشمی تبار، ۱۳۹۲). در مطالعه ای دیگر نیز، میزان ماکیاولیسم میان دانشجویان رشته حسابداری و شاغلین حرفه حسابداری مورد مطالعه قرار گرفت. یافته های این پژوهش نشان داد میزان ماکیاولیسم دانشجویان رشته حسابداری بیشتر از شاغلین در حرفه است (بنی مهد، ۱۳۹۲). شواهد پژوهش براتی و همکاران (۱۳۹۶) بیانگر آن است که ماکیاولیسم تاثیر معنی دار و مثبت با نسبی گرایی اخلاقی و منفی با ایده آل گرایی دارد. یعنی ماکیاولیسم هر چه افزایش یابد رفتارهای غیراخلاقی در راستای نسبی گرایی اخلاقی نیز افزایش می یابد.

۳-۲- هوش هیجانی

هوش هیجانی، شامل شناخت، کنترل عواطف و هیجان های خود است. هوش هیجانی، اصطلاح فراگیری است که مجموعه گسترده ای از مهارت ها و خصوصیات فردی را دربر گرفته و به طور معمول به آن دسته مهارت های درون فردی و بین فردی گفته می شود که فراتر از دایره مشخصی از دانش های پیشین، مانند بهره هوشی و مهارت های فنی یا حرفه ای است. هوش هیجانی باعث بهبود مهارت های درون فردی، بین فردی، سازش پذیری، مدیریت استرس می شود. هم چنین می تواند سطح کارایی افراد را در زمینه تحصیلی و تخصصی افزایش دهد. هوش هیجانی دارای جنبه های مثبت و منفی است. کنترل عصبانیت یک کارمند توسط مدیر او، نشان از هوش هیجانی مثبت مدیر است. اما جنبه منفی هوش هیجانی، نشان دهنده توانایی افراد

عمل؛ به معنی آن که افراد همیشه آن گونه که هستند، عمل و رفتار نمی کنند. به بیانی دیگر می توان گفت که اعمال ما به وسیله امیال و باورهایمان شکل می گیرد. بنابراین، نظریه مذکور یک چهارچوب برای تبیین و پیش بینی رفتار افراد بر اساس حالت ها و ویژگی های ذهنی آن ها فراهم می آورد. نظریه ذهن بر این نکته تاکید دارد که افراد ممکن است در شرایط مختلف، تصمیم های مختلفی را اتخاذ نمایند. بنابراین، تجارب فردی در رشد توانایی های ذهنی نقش مهمی دارد. هم چنین مطابق این نظریه، برای برقراری ارتباط با دیگران، شخص باید توانایی خواندن ذهن و عقاید آن ها را داشته باشد. از این رو، ایجاد روابط اجتماعی موفق، مستلزم داشتن مکانیسمی خاص جهت درک حالات درونی دیگران و پردازش حالات ذهنی آنها می باشد (مشهدی، ۱۳۸۲). بر اساس آن چه که درباره تئوری ذهن گفته شد، می توان روابط میان ماکیاولیسم، هوش هیجانی و جهت گیری اخلاقی را در چارچوب تئوری ذهن تفسیر نمود. زیرا ویژگی های رفتاری افراد با جهت گیری های اخلاقی نسبی گرایی و آرمان گرایی، ماکیاولیسم و هوش هیجانی بالا مطابق با مفاهیم نظریه ذهن می باشد (باگری^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). به عنوان نمونه رب^۲ و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که مدیرانی که ذهن آگاهی بیشتری دارند، در ایجاد روابط با کارکنان تحت امر خود بهتر عمل می کنند. این موضوع باعث می شود تا عدالت سازمانی بهبود یابد.

۲-۲- ماکیاولیسم

ماکیاولیسم یک ویژگی شخصیتی است و عبارت است از میزان نفوذ و سلطه یک شخص بر طرف مقابل خود که به موجب آن، شخص طرف مقابل را به انجام خواسته های خود متقاعد می نماید. با افزایش میزان نفوذ فرد در طرف مقابل، دیگران در چنگ او در می آیند و مطابق میل او رفتار می کنند و آن می شود که او توقع داشته است. در این راستا افراد با ویژگی ماکیاولیسم برای انجام وظیفه خود از افراد تحت سلطه خود برای رسیدن به هدف، به عنوان یک ابزار استفاده می نمایند. ماکیاولیسم به معنای بکار بردن روش های غیراخلاقی برای رسیدن به هدف نیز تعریف شده است. شخصیت "ماکیاولی" از نظریه ی "نیکولو ماکیاولی" سیاستمدار ایتالیایی قرن پانزدهم میلادی اقتباس شده است و بر اساس دو دیدگاه عمده ی: "هدف، وسیله را توجیه می کند" و "صحبت کردن مطابق میل مردم" استوار است. دروغگویی و گرایش به نیرنگ، فریب کاری، کنترل اوضاع به نفع خود، جاه طلبی، جعل شخصیت واقعی، تفرقه افکنی، تخریب

³-Lee and Ashton

¹ Bagozzi

² Reb

به نتایج مطلوب می شود. افراد بسیار ایده آل گرا همواره خصلت ذاتی ارزش های اخلاقی کلی و اهمیت عدم آسیب رساندن به دیگران را در نظر می گیرند. افراد ایده آل گرا افرادی هستند که در تصمیم گیری های رفتاری خود از یک طرف به کمال مطلوب نتیجه یک تصمیم و از طرف دیگر به عدم آسیب رسانی به دیگران توجه زیادی نشان می دهند (گوپتا^۵، ۲۰۱۰). مطالعات نشان داده اند رفتارها و تصمیم گیری های اخلاقی متاثر از ویژگی های تاریک شخصیت از جمله ماکیاولیسم است (شفر و وانگ^۶، ۲۰۱۸). هم چنین، پژوهشگران نشان داده اند که احساسات و هیجانات فرد می تواند بر قضاوت و تصمیم گیری او اثر بگذارد. به این شکل که احساسات و هیجانات خوب موجب ایجاد نگاهی مثبت به موضوع و وضعیت می شود. اما احساسات و هیجانات منفی موجب ایجاد دیدگاه منفی تری می شود (لوبو^۷ و همکاران، ۲۰۱۹).

۲-۵- پیشینه پژوهش

نتایج پژوهش بیانچی و میر کوویچ^۸ (۲۰۲۰) نشان می دهد که ماکیاولیسم با حالات و احساسات ذهنی منفی مانند افسردگی ارتباط معنی دار و مثبت دارد. آن ها دریافتند که هر چه سلامت روانی افراد بیشتر باشد، تمایل به رفتارهای ماکیاولیسمی کمتر خواهد بود. هم چنین آن ها در این پژوهش اذعان می نمایند افرادی که در آن ها ترکیبی از افسردگی و ماکیاولیسم وجود دارد، تمایل این افراد به رفتارهای غیر اخلاقی بالا است. رویز پالو مینو^۹ و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند ویژگی ماکیاولیسم با جهت گیری اخلاقی از نوع ایده آل گرایی رابطه ای معنی دار و منفی دارد. هم چنین آن ها تایید می نمایند ماکیاولیسم با نسبی گرایی اخلاقی رابطه ای معنی دار و منفی دارد. بلچاک^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند کارکنان با ویژگی ماکیاولیسم بالا رفتارهای نظیر دستکاری هیجانی بالایی دارند. هم چنین در این دسته از افراد رفتارهای نامطلوب و خلاف اخلاق بالا است. آن ها پیشنهاد می نمایند که مدیران از طریق رهبری اخلاقی، رفتار کارکنان را کنترل و تعدیل نمایند.

مطالعات نشان داده اند که هوش هیجانی متغیر مهمی در تصمیم گیری های اخلاقی است. این مطالعات بر این نکته اشاره دارند که افراد با هوش هیجانی بالا احتمالاً کمتر درگیر رفتارهای غیر اخلاقی می شوند (مسمر مگانس و همکاران^{۱۱}، ۲۰۱۵). در پژوهشی دیگر از محققان نشان داده شد که رابطه مثبت و

برای تحت تاثیر قراردادن احساسات دیگران به نفع خود می باشد. افراد با ویژگی هیجانی بالا، بر احساسات و عواطف دیگران تسلط دارند و آن را به نفع خود مدیریت می نمایند تا منافع شخصی خود را بدست آورند (آستین^۱ و همکاران، ۲۰۰۷). اناچسکو^۲ و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی ارتباط میان هیجانات و اخلاق مالیاتی دریافتند که هیجانات مثبت رابطه ای مثبت و معنی دار پایینی با اخلاق مالیاتی دارند. اما هیجانات منفی رابطه ای منفی و بالایی با اخلاق مالیاتی دارد. به عبارت دیگر، با افزایش هیجانات منفی در مودیان مالیاتی تمایل آن ها به پرداخت مالیات کاهش می یابد. در مطالعه ای دیگر، پژوهشگران معتقدند هوش هیجانی محرک رفتارهای اخلاقی افراد است. به عقیده آن ها درک هوش هیجانی دانشجویان می تواند به قانون گذاران در حوزه آموزش حسابداری در برنامه ریزی درست به منظور آموزش و ارتقاء این هوش برای بهبود رفتارهای اخلاقی دانشجویان رشته حسابداری کمک کند. بهبود رفتارهای اخلاقی موجب می شود تا در آینده این دانشجویان بتوانند در حرفه ی حسابداری رفتارهای اخلاقی را رعایت کنند (مانا^۳ و همکاران، ۲۰۰۹).

۲-۴- جهت گیری اخلاقی

جهت گیری اخلاقی به عنوان یک سیستم ارزش های اخلاقی، برای درک تصمیم گیری های اخلاقی بکار می رود. جهت گیری اخلاقی اغلب دستورالعملی را برای قضاوت و رفتار اخلاقی بر اساس نسبی گرایی و آرمان گرایی (ایده آل گرایی) فراهم می آورد. افراد با آرمان گرایی بالا، خود را ملزم به انجام عمل صحیح و درست می داند و معتقدند که اعمال آن ها باید عواقب مثبتی برای دیگران به همراه داشته باشد. اما افراد با دیدگاه اخلاقی نسبی گرایی به نسبی بودن اصول اخلاقی اعتقاد دارند. به عقیده این دسته از افراد، شخص می تواند با اتکاء و اعتماد بر تحلیل دیدگاه های خود از موقعیت ها، از رعایت اصول اخلاقی جامعه پسند اجتناب ورزد (خسرو آبادی، ۱۳۹۵). طبق نسبی گرایی اخلاقی، تصور از تصمیمات اخلاقی و رفتارها ممکن است در میان افراد، خانواده ها، جوامع، فرهنگ ها و غیره متفاوت باشد. یعنی تصمیمی که در یک جامعه به عنوان اخلاقی در نظر گرفته می شود، ممکن است در جامعه یا فرهنگ دیگر غیر اخلاقی در نظر گرفته شود. از طرف دیگر، ایده آل گرایی، به این معنی است که افراد اعتقاد دارند که رفتارهای اخلاقی منجر

⁶ Lobo

⁷ Bianchi & Mirkovic

⁸ Ruiz-Palomino

⁹ Belschak

¹⁰ Mesmer-Magnus

¹ Austin

² Enachescu

³ Manna

⁴ Gupta

⁵ Shafer & Wang

قوانین مالیاتی تاثیرگذار باشد. به عقیده آن ها افرادی که از هیجان منفی بیشتری برخوردار هستند، تمایل کمتری به انجام رفتارهای مثبت شهروندی و اجتماعی دارند. مورفی (۲۰۱۲) طی پژوهشی نشان داد حسابداری که تمایل به افشای نادرست اطلاعات حسابداری دارند، سطح ماکیاولیسم و دستکاری هیجانی در آنها بالا است. این دسته از حسابداران بابت افشای نادرست، اطلاعات نگرانی و یا احساس پشیمانی نیز ندارند. او پیشنهاد می کند که این موضوع می تواند باعث بروز تقلب در حرفه حسابداری شود. بنابراین او پیشنهاد می کند که نهادهای نظارت کننده بر حرفه حسابداری باید نظارت بیشتری بر حسابداران حرفه ای داشته باشد. او هم چنین نشان داد دستکاری هیجانی رابطه ای مستقیم با گزارشگری مالی متقلبانانه دارد. دیسوزا و دیلیما^۵ (۲۰۱۵) نشان دادند ویژگی شخصیتی ماکیاولیسم در حسابداران آن ها را به انجام رفتارهای فرصت طلبانه ترغیب می نماید. آن ها دریافتند هر چه این ویژگی در میان حسابداران برزلی بالا باشد، گزارشگری مالی متقلبانانه هم افزایش می یابد. بنی مهد و پشمی تبار دریافتند ماکیاولیسم رابطه ای معنی دار و مثبت با تقلب تحصیلی در دانشجویان حسابداری دارد. آن ها به سیاست گذاران در حوزه آموزش حسابداری پیشنهاد می نمایند تا موضوع اخلاق را در برنامه های آموزشی دانشگاهی رشته حسابداری لحاظ نمایند. نتایج پژوهش میرزاپور آل هاشم و عباسی (۱۳۹۵) در بررسی رابطه میان ماکیاولیسم با سطح تعهد حرفه ای در دانشجویان رشته حسابداری، دریافتند که هر چه سطح ماکیاولیسم در دانشجویان افزایش می یابد، تعهد حرفه ای آن ها با کاهش مواجه می شود. همچنین آن ها نشان دادند دانشجویان زن در مقایسه با دانشجویان مرد تعهد حرفه ای بیشتری دارند. براتی و همکاران (۱۳۹۶) نشان دادند که رابطه ای معنی دار و مثبت میان ماکیاولیسم و نسبی گرایی اخلاقی وجود دارد. هم چنین آن ها به این نتیجه رسیدند که هر چه سطح ماکیاولیسم و نسبی گرایی افزایش می یابد، رضایت شغلی نیز میان حسابداران افزایش می یابد.

۳- روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع پژوهش های کاربردی است. هم چنین این پژوهش از نظر روش جمع آوری اطلاعات از نوع پیمایشی می باشد. از آن جایی که این پژوهش در یک محیط

معناداری میان هوش هیجانی و رفتار اخلاقی وجود دارد. افراد با هوش هیجانی بالا؛ قادر هستند که احساسات خود و دیگران را درک و کنترل نمایند. این موضوع به عنوان یک توانایی باعث می شود تا با دیگران رفتاری اخلاقی داشته باشند (کوک^۱، ۲۰۱۱). در پژوهشی بیان شد که هوش هیجانی، مشخصه های اساسی اخلاق را نشان می دهد. این مشخصه ها شامل عدالت و صداقت، وظایف و مسئولیت ها، شناخت فرهنگی، منافع شخصی که توسط فرد در تصمیم گیری اخلاقی مورد استفاده قرار می گیرد. هوش هیجانی با سن و هم چنین نسبی گرایی اخلاقی رابطه ای معنی دار و مثبت دارد. این در حالی است که آن ها رابطه ای میان هوش هیجانی و ایده آل گرایی پیدا نکردند (دیپا^۲، ۲۰۱۸). پژوهشگران در مطالعه ای نشان دادند دانشجویان دوره تحصیلات تکمیلی، بالاترین سطح اعتماد به نفس در مورد کفایت مهارت های عمومی خود را دارا هستند. این در حالی است که دانشجویان دوره کارشناسی، درباره مهارت های عمومی خود، کمترین سطح اطمینان را دارند. هم چنین نتایج نشان می دهد دانشجویان حسابداری مهارت های ارتباطی و بین فردی را به عنوان مهم ترین مهارت حرفه ای مورد نیاز خود ارزیابی می کنند (بک و هالیم^۳، ۲۰۰۸). در پژوهشی رابطه هیجان مثبت و منفی بر قضاوت اخلاقی حسابرسان مورد بررسی قرار گرفت. نتایج به دست آمده از پژوهش نشان داد حسابرسان دارای عواطف و هیجان مثبت، قضاوت های اخلاقی بیشتری در مقایسه با سایر حسابرسان دارند (بلانثورن^۴ و همکاران، ۲۰۰۵). پژوهشگران دریافتند نمرات هوش هیجانی دانشجویان حسابداری به طور قابل توجهی کمتر از سایر دانشجویان رشته های علوم انسانی بود. نتایج این پژوهش بیانگر آن است که دانشجویان جذب شده به رشته حسابداری؛ ممکن است به دلیل پایین بودن هوش هیجانی نسبت به سایر دانشجویان، درگیر رفتارهای غیر اخلاقی شوند. به عقیده این پژوهشگران، تغییرات در برنامه درسی رشته حسابداری برای بهبود هوش هیجانی دانشجویان حسابداری به منظور ارتقای رفتار اخلاقی آن ها اهمیت زیادی دارد (اسموند کیگر^۵، ۲۰۰۶).

روی سرزاً و همکاران (۲۰۱۹) دریافتند که رفتارهای تاریک شخصیت نظیر ماکیاولیسم، خودشیفتگی و جامعه ستیزی ارتباط معنی داری با قانون گریزی از جمله اجتناب مالیاتی دارد. آن ها هم چنین اذعان دارند که هیجان فردی می تواند بر هنجارهای اجتماعی و رفتارهای شهروندی از جمله رعایت

⁵ - Esmond-Kiger

⁶ - Pruyersa

⁷ - D'Souza & De Lima

¹ - Cook

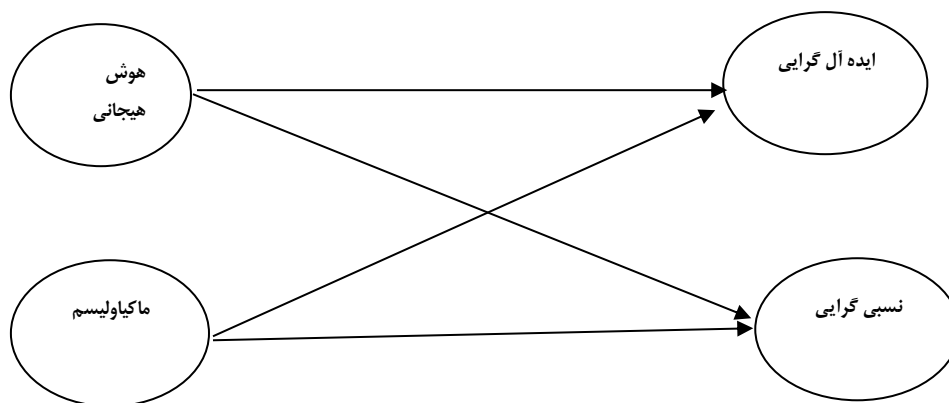
² - Deepa

³ - Beck, & Halim

⁴ - Balanthurne

اند. هم چنین حدود ۷۴ درصد از مشارکت کنندگان دانشجوی کارشناسی ارشد و بقیه نیز دانشجوی دکتری حسابداری بودند. برای اندازه گیری جهت گیری اخلاقی و هوش هیجانی و ماکیاولیسم از پرسش نامه استاندارد استفاده شده است. ماکیاولیسم بر اساس پرسش نامه کریستی و جیس^۱ (۱۹۷۰) اندازه گیری می شود. این پرسش نامه شامل ۲۰ سؤال پنج گزینه ای در طیف لیکرت پنج گزینه ای می باشد. هم چنین برای اندازه گیری هوش هیجانی از پرسش نامه برادبری (۲۰۰۵) استفاده شده است. تعداد سئوالات این پرسش نامه ۲۸ سؤال و پاسخ های آن نیز پنج گزینه ای است.

متغیر وابسته در این پژوهش جهت گیری اخلاقی است. این متغیر بر اساس پرسش نامه فورسیث (۱۹۸۰) طبق طیف لیکرت نه گزینه ای اندازه گیری می شود. این پرسش نامه دارای ۲۰ سؤال است که ده سؤال این پرسش نامه نسبی گرایی و ده سؤال بقیه نیز آرمان گرایی (ایده آل گرایی) را اندازه گیری می کند. داده های پژوهش بعد از جمع آوری از طریق پرسش نامه بر اساس نرم افزار لیزرل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. مدل پژوهش نیز به صورت نمودار شماره ۱ ارائه می شود.

نمودار شماره ۱- مدل پژوهش

۵۸ / ۵۲ می باشد. به بیان دیگر به طور میانگین ، سطح ایده آل گرایی بیشتر از نسبی گرایی دانشجویان حسابداری است . هم چنین میانگین ماکیاولیسم و هوش هیجانی نیز به ترتیب برابر ۵۶/۴۲ و ۱۱۷/۸۴ می باشد. هم چنین سطح ماکیاولیسم در میان دانشجویان در سطح متوسط قرار دارد، اما هوش هیجانی آن ها بسیار بالاتر از سطح متوسط است.

واقعی یعنی دانشجویان دوره کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه آزاد اسلامی انجام شده است، جزو پژوهش های میدانی به شمار می رود. روش نمونه گیری در این تحقیق تصادفی است. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران با فرض جامعه آماری نامعلوم استفاده شده است:

رابطه (۱) فرمول کوکران برای تعیین حجم نمونه

$$n = \frac{Z_{\alpha}^2 pq}{d^2}$$

در این فرمول:

n = تعداد نمونه

$Z_{\alpha} = 1/96$ مقدار نرمال استاندارد یعنی

$P=q=0/05$

$d=0/1$

تعداد نمونه آماری پژوهش طبق فرمول بالا ، ۹۶ می باشد که در این پژوهش ۳۸۵ پرسش نامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. مشخصه های جمعیت شناختی اعضای نمونه نشان می دهد ۵۴ درصد از مشارکت کنندگان، مرد و بقیه نیز زن بوده

۴- یافته های پژوهش

۴-۱- آمار توصیفی

جدول شماره ۱ آمار توصیفی متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش را نشان می دهد. نتایج این جدول بیانگر آن است که میانگین ایده آل گرایی و نسبی گرایی به ترتیب برابر ۷۴/۳۱ و

^۱ - Christie & Geis

جدول ۱. آمار توصیفی

شرح	ایده آل گرای	نسبی گرای	ماکیاولیسیم	هوش هیجانی
میانگین	۷۴/۳۱	۵۸/۵۲	۵۶/۴۲	۱۱۷/۸۴
میانه	۷۷	۶۰	۵۶	۱۲۰
انحراف معیار	۱۰/۵	۱۲/۰۲	۷/۱۶	۱۲/۸۵
حداقل	۱۱	۲۳	۳۸	۷۸
حداکثر	۹۰	۸۴	۷۹	۱۵۸

۲-۴- تحلیل عاملی متغیرهای پژوهش

نتایج تحلیل عاملی متغیرهای پژوهش در جدول شماره ۲ ارائه شده است. این جدول بار عاملی، آماره t ، خطای استاندارد و مقدار میانگین واریانس استخراج شده (AVE) برای هر متغیر نشان داده شده است. در تحلیل عاملی متغیرها، ابتدا سؤال هایی که مقدار میانگین واریانس استخراج شده کمتر از ۰/۴ بود، حذف و سپس در آزمون مجدد تحلیل عاملی، بارعاملی مربوط به سوالات باقی مانده همه متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۴ بوده که از نظر آماری نیز معنی دار می باشند. زیرا مقدار آماره t آن

ها بیشتر از ۱/۹۶ می باشد. مقدار میانگین واریانس استخراج شده نیز برای متغیرهای مذکور محاسبه گردید که مقدار آن برای هرمتغیر بیشتر از ۰/۴ بوده و بیانگر روایی هم گرای این متغیرها می باشد.

برای آزمون پایایی متغیرهای پژوهش از روش پایایی سازه، مقدار پایایی ترکیبی (CR)، برای سوالاتی محاسبه گردید. مقدار پایایی ترکیبی (CR) به دست آمده برای متغیرهای پژوهش بیش از ۰/۷ یا نزدیک به آن می باشد. بدین ترتیب می توان از پایایی این متغیرها نیز اطمینان معقول حاصل نمود.

جدول ۲. نتایج تحلیل عاملی متغیرهای پژوهش

متغیرها	گوبه	بارعاملی	آماره T	خطای استاندارد	AVE
ایده آل گرای	IDE1	۰/۵۵	۱۰/۷۱	۰/۷۰	۰/۴۱۳
	IDE2	۰/۶۱	۱۲/۱۷	۰/۶۳	
	IDE3	۰/۵۵	۱۰/۷۳	۰/۷۰	
	IDE4	۰/۸۰	۱۷/۶۵	۰/۳۶	
	IDE5	۰/۷۱	۱۴/۹۳	۰/۵۰	
	IDE6	۰/۶۱	۱۲/۲۱	۰/۶۳	
	IDE9	۰/۶۳	۱۲/۶۴	۰/۶۰	
نسبی گرای	REL2	۰/۵۱	۹/۹۶	۰/۷۴	۰/۴۱۳
	REL3	۰/۷۳	۱۵/۵۲	۰/۴۷	
	REL4	۰/۸۶	۱۹/۲۰	۰/۲۶	
	REL5	۰/۵۶	۱۱/۱۱	۰/۶۹	
	REL6	۰/۶۰	۱۲/۰۳	۰/۶۴	
	REL7	۰/۵۲	۱۰/۱۳	۰/۷۳	
ماکیاولیسیم	MAC6	۰/۵۸	۱۰/۱۳	۰/۶۶	۰/۴۰۷
	MAC9	۰/۷۴	۱۵/۶۰	۰/۴۵	
	MAC10	۰/۵۸	۱۰/۱۴	۰/۶۶	
هوش هیجانی	SFA	۰/۶۲	۱۱/۸۱	۰/۶۲	۰/۴۴۹
	SMN	۰/۶۰	۱۱/۲۹	۰/۶۴	
	SOA	۰/۷۲	۱۴/۱۲	۰/۴۸	
	RMN	۰/۷۳	۱۴/۲۸	۰/۴۷	

۳-۴- آزمون فرضیه ها

در این پژوهش بر اساس اهداف و مبانی نظری پژوهش، فرضیه های زیر در نظر گرفته شده است.

فرضیه اول: هوش هیجانی تأثیر معنی داری بر ایده آل گرایی دانشجویان حسابداری دارد.

فرضیه دوم: هوش هیجانی تأثیر معنی داری بر نسبی گرایی دانشجویان حسابداری دارد.

فرضیه سوم: ماکیاولیسم تأثیر معنی داری بر ایده آل گرایی دانشجویان حسابداری دارد.

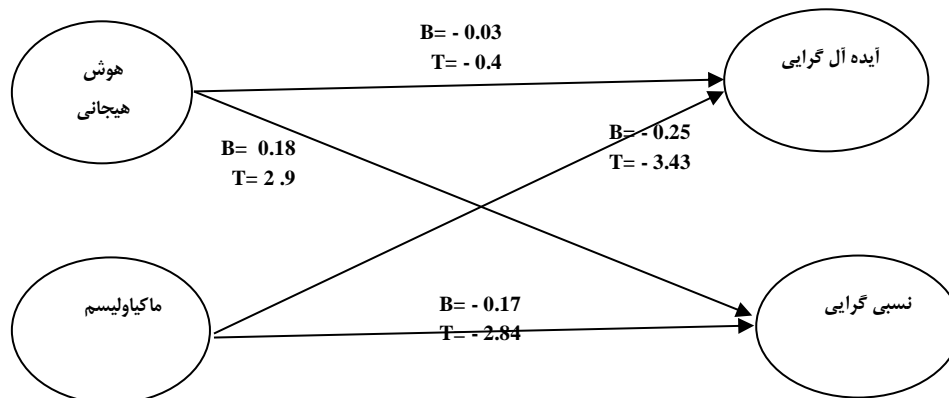
فرضیه چهارم: ماکیاولیسم تأثیر معنی داری بر نسبی گرایی دانشجویان حسابداری دارد.

نتایج آزمون فرضیه ها به طور خلاصه در نمودار شماره ۲ و جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

نتایج جدول شماره ۳ و نمودار شماره ۲ بیانگر آن است که هوش هیجانی بر ایده آل گرایی تأثیر معنی داری ندارد. زیرا قدر مطلق آماره t کوچکتر از $1/96$ می باشد. از این رو فرضیه اول تأیید نمی شود. اما فرضیه های دوم و سوم و چهارم تأیید می شوند. زیرا سطح قدر مطلق آماره t آن ها بیشتر از $1/96$ می باشد. از این رو، می توان گفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، هوش هیجانی بر نسبی گرایی تأثیر معنی دار و مثبت دارد. هم چنین در این سطح از اطمینان می توان ادعا نمود ماکیاولیسم بر ایده آل گرایی تأثیر معنی دار و منفی و بر نسبی گرایی تأثیر مثبت و معنی دار دارد.

جدول ۳. نتایج آزمون فرضیه های پژوهش

شماره	فرضیه	ضریب مسیر	آماره t	نتیجه آزمون
۱	تأثیر هوش هیجانی بر ایده آل گرایی	-۰/۰۳	-۰/۴۰	تأیید نمی شود
۲	تأثیر هوش هیجانی بر نسبی گرایی	۰/۱۸	۲/۹۰	تأیید می شود
۳	تأثیر ماکیاولیسم بر ایده آل گرایی	-۰/۲۵	-۳/۴۳	تأیید می شود
۴	تأثیر ماکیاولیسم بر نسبی گرایی	۰/۱۷	۲/۸۴	تأیید می شود

نمودار شماره ۲- نتایج آزمون فرضیه های پژوهش

۵- نتیجه گیری و پیشنهادها

این مقاله رابطه میان ماکیاولیسم و هوش هیجانی بر نسبی گرایی و ایده آل گرایی اخلاقی را میان دانشجویان حسابداری دوره تحصیلات تکمیلی در دانشگاه آزاد اسلامی، مورد مطالعه و بررسی قرار می دهد. نتایج این پژوهش نشان می دهد که هوش هیجانی با ایده آل گرایی اخلاقی دانشجویان رابطه ای معنی دار ندارد. اما این متغیر با نسبی گرایی اخلاقی رابطه ای مثبت و معنی داری دارد. شواهد این پژوهش تأیید می نماید با افزایش هوش هیجانی، نسبی گرایی اخلاقی افزایش می یابد. این موضوع به این معنی است هر چه هوش هیجانی در دانشجویان

حسابداری بهبود یابد، آن ها در انتخاب گزینه های اخلاقی و رعایت اخلاق تحت شرایط و موقعیت عمل می کنند. به عبارت دیگر آن ها ممکن است با اتکاء و اعتماد بر تحلیل دیدگاه های خود از موقعیت ها، از رعایت اصول اخلاقی اجتناب می ورزند. نتایج این پژوهش با پژوهش دیپا (۲۰۱۸) مغایر است. او در مطالعه خود تأیید نمود هوش هیجانی با نسبی گرایی اخلاقی رابطه ای معنی دار دارد، اما با ایده آل گرایی رابطه ای معنی دار ندارد. این موضوع بر این نکته تأکید دارد که با تقویت هوش هیجانی و بهبود آن در میان دانشجویان رشته حسابداری نمی توان رفتارهای اخلاقی مناسب را در میان آن ها تقویت نمود.

گیری از رسوایی های مالی و رعایت استقلال و بی طرفی در حرفه حسابداری نقشی با اهمیت داشته باشد و به نوبه خود باعث ارتقای سلامت اخلاق حرفه ای شود. محدودیت اصلی این تحقیق نیز تعمیم پذیری نتایج و یافته های پژوهش به نمونه های آماری دیگر در سال های بعد است.

فهرست منابع

- * براتی معصومه، مرادی مهدی، نوغانی دخت بهمنی محسن. رابطه بین رویکرد اخلاقی نسبی گرایی، رضایت شغلی و ماکیاولی گرایی بین جامعه حسابداران و حسابرسان. فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری. ۱۳۹۶؛ ۲ (۴): ۳۷-۶۷
- * بنی مهد، بهمن (۱۳۹۲) مطالعه ماکیاولیسم میان دانشجویان رشته حسابداری و حسابداران شاغل در حرفه، همایش حسابداری ارزشی، دانشکده علوم اقتصادی دانشگاه خوارزمی
- * بنی مهد، بهمن و پشیمی تبار، نگار (۱۳۹۳) رابطه فرصت طلبی و تقلب تحصیلی در دانشجویان حسابداری، مجله اخلاق در علوم و فن آوری شماره ۲ صص ۴۱-۴۸
- * خسرو آبادی، طاهره (۱۳۹۵) جهت گیری اخلاقی و تمایل به دریافت رشوه: شواهدی از بخش خصوصی حسابداری، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، شماره ۱۷ صص ۲۳-۱۳
- * رفاهی بخش، سمانه، بنی مهد، بهمن، خردیار سینا و اوشک سرایی، مریم (۱۳۹۷) عواطف فردی و رفتار مدیریت سود: آزمونی از نظریه روانشناسی مثبت گرا، دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، سال سوم، شماره ششم، صص ۲۴۱-۲۵۴
- * شعبان، رضوان؛ بنی مهد، بهمن؛ رویایی، رمضانعلی. (۱۳۹۶) اثر محافظه کاری اجتماعی و ماکیاولیسم بر استقلال حسابرس، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ششم، شماره ۲۲، صص ۷۵-۸۶
- * مشهدی، علی (۱۳۸۲) نظریه ذهن: رویکردی جدید به روانشناسی تحولی. تازه های علوم شناختی. سال ۵، شماره ۳: ۷۰-۸۳
- * میرزاپور آل هاشم، سید محمد جعفر، عباسی، ابراهیم (۱۳۹۵) رابطه تعهد حرفه ای و ماکیاولیسم در میان دانشجویان رشته حسابداری دانشگاه های آزاد اسلامی شهر تهران و کرج، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، شماره ۱۸، صص ۱۱۹-۱۲۷

هم چنین نتایج این مقاله نشان می دهد ماکیاولیسم بر ایده آل گرایی تاثیر معنی دار و منفی و بر نسبی گرایی تاثیر مثبت و معنی دار دارد. به بیان دیگر، شواهد این پژوهش نشان می دهد که با افزایش رفتارهای فرصت طلبانه و ماکیاولیسمی در دانشجویان نمونه پژوهش، ایده آل گرایی اخلاقی در آن ها کاهش و نسبی گرایی اخلاقی افزایش می یابد. این موضوع با یافته های پژوهش رویز پالو مینو و همکاران (۲۰۱۹) مبنی بر تاثیر منفی و معنی دار ماکیاولیسم بر جهت گیری اخلاقی از نوع ایده آل گرایی و تاثیر مثبت و معنی دار بر جهت گیری اخلاقی از نوع نسبی گرایی، مطابقت دارد. این موضوع بر این نکته اشاره دارد که ویژگی های شخصیتی جهت گیری اخلاقی افراد را تعیین می کنند. یافته های این تحقیق را می توان با توجه به نظریه ذهن تفسیر و بحث نمود. طبق این نظریه اعمال و رفتار افراد از طریق امیال و باورهای ذهنی شکل می گیرد. نتایج این مقاله بیانگر آن است که دانشجویان دوره تحصیلات تکمیلی حسابداری بر اساس دیدگاه های خود از موقعیت ها، از رعایت اصول اخلاقی اجتناب می ورزند. این موضوع مبانی نظریه ذهن را تایید می نماید. این نظریه بر این نکته تاکید دارد که افراد ممکن است در شرایط مختلف، تصمیم ها و رفتارهای متفاوت از خود نشان دهند. هم چنین شواهد این مقاله تایید می نماید که ویژگی رفتاری ماکیاولیسم بر جهت گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری تاثیر معنی داری دارد. این موضوع نیز با نظریه ذهن مطابقت دارد. زیرا نظریه مذکور حالت ها و ویژگی های ذهنی، شخصیتی، امیال و تصورهای افراد را در پیش بینی رفتار آن ها موثر می داند.

این تحقیق، اهمیت مطالعات رفتاری در تدوین آیین رفتار و اخلاق حرفه ای حسابداری را روشن و برجسته می نماید. شواهد این پژوهش تاکید دارد رفتارها و جهت گیری اخلاقی دانشجویان حسابداری متأثر از ویژگی های روانشناختی آن ها است. با مدیریت مناسب هوش هیجانی از طریق برنامه های آموزشی و توسعه مهارت های دانشجویان حسابداری می توان جهت گیری مناسب اخلاقی در میان آن ها را تقویت نمود. بر اساس یافته های حاصل از این تحقیق، به دست اندرکاران حرفه حسابداری پیشنهاد می شود تا در جذب و بکارگیری حسابداران و حسابرسان با هوش هیجانی مناسب و درجه شخصیت ماکیاولی پایین؛ اقدام نمایند. هم چنین، با توجه به نتایج پژوهش مورفی (۲۰۱۲) مبنی بر تاثیر مثبت و با اهمیت آموزش اخلاق در حسابداران با ویژگی های شخصیتی ماکیاولیسم، به سیاست گذاران در حوزه آموزش حسابداری پیشنهاد می شود تا با ایجاد برنامه های آموزشی لازم برای بهبود اخلاق در دانشجویان حسابداری تلاش بیشتری نمایند. این مهم می تواند در پیش

- * Lee, K., & Ashton, M. C. (2005). Psychopathy, Machiavellianism and narcissism in the Five-Factor model and the HEXCO model of personality structure. *Personality and Individual Differences*, 38, 1571-1582.
- * Lobo, G., Bo, Q., Wang, C., Zhou, J., (2019) CEO Sensation Seeking and Financial Reporting Quality , Hawai'i Accounting Research Conference (HARC) ,University of Hawai'I at Monoa <http://hdl.handle.net/10125/59297>
- * Manna, D. R., Bryan, L.D., Pastoria, G. (2009) Professors and practitioners' perceptions of the need for accountants to possess emotional intelligence. *Economics and Organization of Enterprise* 3 (1): 17-33.
- * Mesmer-Magnus, J., C. Viswesvaran, J., Deshpande, Emotions, Ethics and Decision-Making . *Research on Emotion in Organizations*, ,:10 (4)225 - 239
- * Murphy, P.R., (2012) Attitude, Machiavellianism and the rationalization of misreporting, *Accounting, Organizations and Society* 37 ,242-259
- * Pruyersa, S., Blaisb ,J., Chen , P.G.,(2019) Who makes a good citizen? The role of personality , *Personality and Individual Differences* 146 :99-104
- * Reb, J., Chaturvedi, S., Narayanan, J., Kudesia, R.S.,(2019) Leader Mindfulness and Employee Performance: A Sequential Mediation Model of LMX Quality, Interpersonal Justice, and Employee Stress , *Journal of Business Ethics* , Vol: 160(3) : 745-763
- * Ruiz-Palomino , P., Bañón-Gomis , A., Linuesa-Langreo, J., (2019) Impacts of peers' unethical behavior on employees' ethical intention: Moderated mediation by Machiavellian orientation , *Business Ethics: A European Review* , 28(2) : 185-205
- * Rozell, E. J., C. E. Pettijohn, and R. S. Parker(2002) An empirical evaluation of emotional intelligence: The impact on management development. *The Journal of Management Development* 21 (4): 272-289.
- * Shafer, W. E., & Wang, Z., (2018) Machiavellianism, social norms, and taxpayer compliance , *Business Ethics: A European Review* , 27 , 42-55
- * Akers, M. D., Porter, G.L. (2003). Your EQ skills: Got what it takes? *Journal of Accountancy* 195 (3):65-70.
- * Austin, E. J., Farrelly, D., Black, C., & Moore, H. (2007). Emotional intelligence, Machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side? *Personality and Individual Differences*, 43(1), 179-189
- * Bagozzi, R.P., Verbeke, W.J., Dietvorst, R.C., Belschak, F.D., Berg, W.E., Rietdijk, W.J.,(2013) Theory of Mind and Empathic Explanations of Machiavellianism: A Neuroscience Perspective, *Journal of Management*, Vol. 39 No. 7 : 1760-1798
- * Beck, J., and H. Halim.(2008) Undergraduate internships in accounting: What and how do Singapore interns learn from experience? *Accounting Education: An International Journal* 17 (2): 151-172.
- * Belschak, F. D., Den Hartog, D. N., & de Hoogh, A. H. B. (2018). Angels and demons: The effect of ethical leadership on Machiavellian employees' work behaviors. *Frontiers in Psychology*, Vol.9: 1-13
- * Bianchi, R., Mirkovic, D., (2020) Is Machiavellianism associated with depression? A cluster-analytic study [Personality and Individual Differences, Vol 152\(1\) : 1-5](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01521)
- * Blanthorne, C., S. Bhamornsiri, and R. E. Guinn. 2005. Are technical skills still important? *The CPA Journal* 75 (3): 64-65.
- * Bradberry, T., and Greaves, J., (2005). Emotional intelligence (skills and tests). Translation by Ganji, M., Tehran: Savalan Publishing.: 64-69
- * Christie, R., & Geis, F. (1970) *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press : 339-358
- * Cook, G. L., D. Bay, B. Visser, J. E. Myburgh, and J. Njoroge. 2011. Emotional intelligence: The role of accounting education and work experience. *Issues in Accounting Education* 26 (2): 267-286.
- * Deepa, M. R., (2018) "The impact of emotional intelligence on ethical judgment", *Journal of Management Development*, (37)6: 503-511
- * De Hooge, I. E., Breugelmans, S. M., & Zeelenberg, M. (2008). Not so ugly after all: When shame acts as commitment device. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(4), 933-943.
- * D'Souza, M.F., De Lima, G.S.F., (2015) The Dark Side of Power : The dark Triad in Opportunistic Decision- Making , *ASAA Journal - Advances in Scientific and Applied Accounting*, 8(2) . PP. 135-156
- * Esmond-Kiger, C., M. L. Tucker, and C. A. Yost. (2006) Emotional intelligence: From the classroom to the workplace. *Management Accounting Quarterly* 7(2): 35.
- * Forsyth, D. R., (1980), 'A Taxonomy of Ethical Ideologies', *Journal of Personality and Social Psychology* 39(1): 175-184.
- * Enachescu, J., Olsen, J., Kogler, C., Zeelenberg, M., Breugelmans, S.M., Kirchler, E.,(2019) The Role of Emotions in Tax Compliance Behavior: A Mixed-Methods Approach, *Journal of Economic Psychology* , Vol.74 : 1-16
- * Gupta, S. (2010). A Multidimensional Ethics for Indian Managers' Moral Decision Making. *Electronic J. Bus. Ethics Organ. Stud.*, 15(1), 5-14

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 11/ No. 42/ Summer 2022

The Effect of Machiavellianism and Emotional Intelligence on the Ethical Orientation of Graduate Accounting Students: A Test of Mind Theory

Kourosch Eisakhani khansri

Department of Accounting, Islamic Azad University, Rasht Branch, Rasht, Iran

Sina Kheradyar

Department of Accounting, Islamic Azad University, Rasht Branch, Rasht, Iran (Corresponding Author)

Bahman Banimahd

Department of Accounting, Islamic Azad University, Karaj Branch, Karaj, Iran

Abstract

Having emotional intelligence is one of the essential and important features for accounting students. This trait, along with the personality traits of Machiavellian, shape their ethical orientation. Therefore, this study, based on the theory of mind, examines the impact of Machiavellianism and emotional intelligence, as psychological variables, on ethical orientation in accounting graduate students. For this purpose, a sample of postgraduate and doctoral accounting students at the Islamic Azad University was selected. Theoretical research bases and research data were collected through library studies and questionnaires, respectively. The research hypotheses were also tested based on structural equations. The results show that emotional intelligence does not have a significant effect on idealism. But emotional intelligence has a significant and positive effect on relativism. The findings also show that Machiavellianism has a significant and negative effect on idealism and a positive and significant effect on relativism. The evidence of this study emphasizes that the ethical orientation of accounting students is influenced by their psychological characteristics.

Keywords: Machiavellianism, Emotional Intelligence, Ethical Orientation, and Theory of Mind

